

Рис. 1116 (2-97)
17-50

ВАН ПОЛІЩУК

ГЕНІЯЛЬНІ КРИСТАЛИ

ВИДАВНИЦТВО ПИСЬМЕННИКІВ

КОРОТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ

A 511657

Шифр 116/24к/150 Инв. № 2483478

Автор Толішук В.

Назва Теміальні кристали:
поетії.

Місце, рік видання К., [1927].

Кіл-ть стор. 70, [2]с.

-//- окр. листів _____

-//- ілюстрацій _____

-//- карт _____

-//- схем _____

Том _____ частина _____ вип. _____

Конволют _____

Примітка:

15.09.09

De,

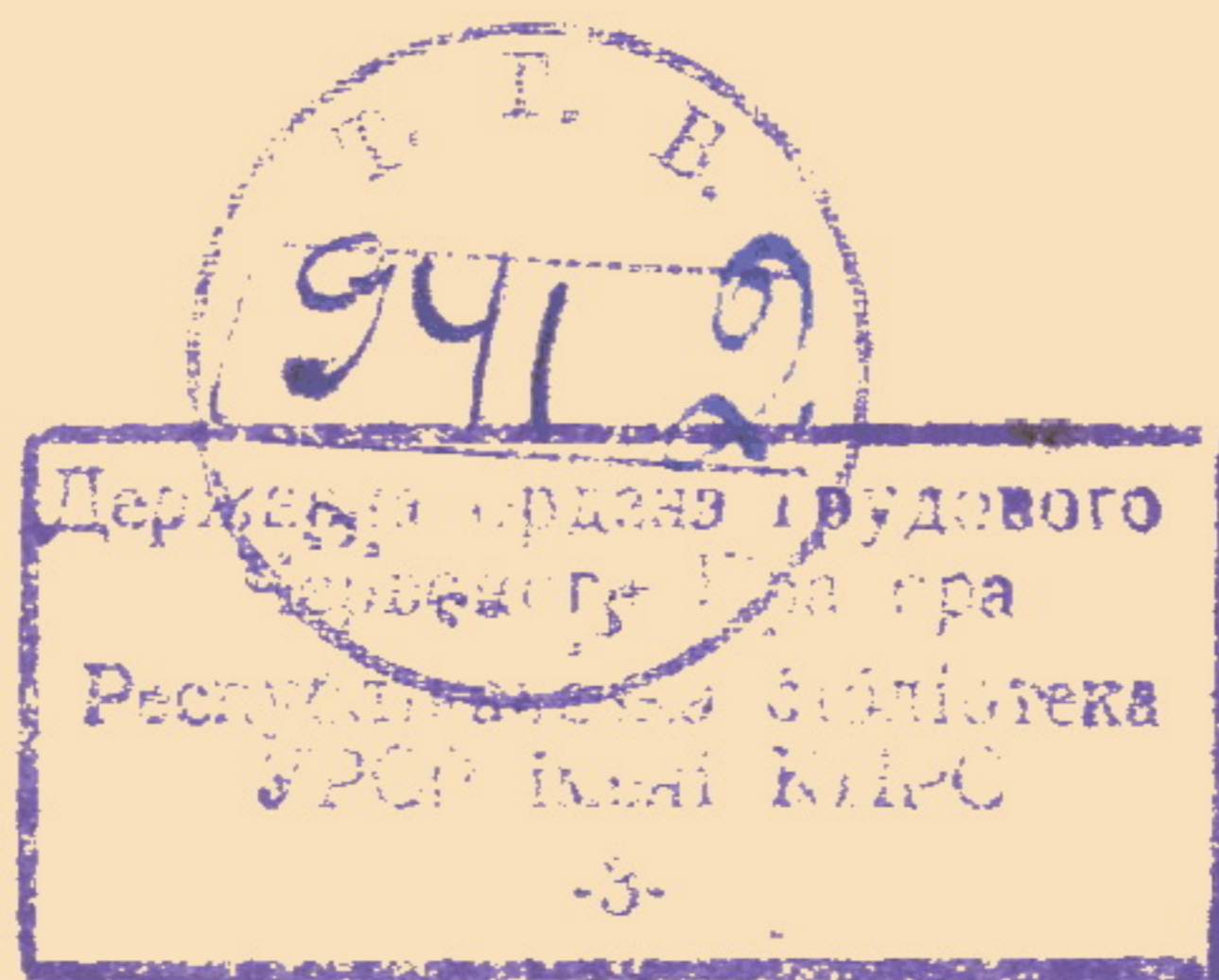

[891.79-1]

ВАЛЕРІЯН ПОЛІЩУК

ГЕНІЯЛЬНІ КРИСТАЛИ

ПОЕЗІЇ

В-ВО „МАСА“ КИЇВ

Друкарня Київської Філії Книгоспілки
вул. Свердлова, 8.—Зам. № 1163.
Київ. Окрліт № 2941
Тираж 1.000
1927.

ПОДИХ МОРЯ

СХІД СОНЦЯ З МОРЯ

Зажеврила в горнилі найкрайсвітнім
Вузька смужка металю на воді,
Немов ідея з підземелля гніту
Свідомо просочилася кривавим потом.
А потім —
Більшає та жевріє,—
Горить!..
Крицевий обруч небокраю,
Що землю смертно затискає,
Уже розплавився в одному місці.
Ідея ширшає, пала!
Зайнявся верх,—і хмари в позолоті.
Уже горить земля,
А проміні навпроти,
Мов стріли вогневі,
Летять у всі кінці.
Ось вибухом вогню
Заграва вирвалася з моря:
То сходить сонце у країні горя,
І тільки збоку сірий біль
По хвилях плеще ще звідтіль.

ГРА ВАЛІВ

Човни сполохані в затоці б'ються,
Злітаючи в яри з горбів бурхливих хвиль—
І вже горби ті сунуться на беріг,
Уже каміння здвигують у гromі.
Од того шклянїї Гальгамбри піни
Перебудовуються на ясні хороми
Побитих брязком кришталів.
Тут сонце ложить світлий перелив
Своїх широких ласк і теплих брів.
Будови водяні все падають, донизу,
То знов здимаються в зелених перегонах моря,
Лютують сказом і киплять.
І кожна приголомшена їх п'ядь
Здвигає буруни, і хляне у знемозі...
На млистій водяній дорозі
Прозора райдуга по гребінях стриба,
Немов прив'язана до огера раба
Красою осіяною волочиться по кручах,
І рок її несе
Сліпий та неминучий,
Куди—не знає сам, проте несе.
Їй страх заповнив глиб очей,
І затопив їх береги біль,—
Нема рятунку: де не глянь—
Скрізь безоглядно мчить погибіль.

Летить, ступаючи по плюскоті, прелютій вал,
Підривом підлітає в небо синє,
Наскочивши на гострий опір скель;
Склепіння водяні повітрям розриває.
Аж у задиханих завоях
Злітають дуті бомбляхи води,
Що, падаючи, лопаються в пил космічний—
Він все заповнив наче гул.
Як сизі привиди, стовпи блукають
Тієї матової пилюги.
І розкотившись кожен вал
Зівне, рознявши пащу піни,
Як вісткою з безодень світу
Водяним холодом дихне,
Солоний запах у вихорцях закружить,
І в гальці градом закипить.
Так сонячнії сили дужі,
Перетопившись тиском вітровим,
Аж тут відгомоном потужнім
Здіймають сизий, мокрий дим.

МОЖЛИВОСТІ

Ходило тихе море, як любов північна.
Блакитно-вогкий перелив
Гуляв в наллятому до краю небокраю.
Лишень на заході рожевий тум-туман.
Як м'які мрії, ріявся над чолом.
Підносив опар невловимі крила,
Немов зідхання без причин,
І никнув спогадів димочком фіялковим:
Де народився, там спочив.
У забутті напівшелесне хвиля,
І знову море синій спокій п'є.
А в далину замрілу моторовий човен,
Як білая крупинка
На тім безмежно-синім тлі,
Пограв перловим туркотом бензину,
— Що рівная струна—під самий небокрай;
І раптом врїзався в гущавину туманну
І згинув білий там.
І тільки звукові хлопушки
Ще довго рвалися, стихаючи ритмічно,
В його легенькій таїні.
Ізникнув, як примара, білий човен.
А скелі сонце розпікає,
А скелі тоскний тиск тепла
Назад у небо одпирають груддю,

Аж знемагають сонні їх рельєфи
У шелевінні льоннім хвиль.
Та ось розгойдується з павзами одкотів
Блакитно-шкляний водний плай.
І вже вали повільно грають.
Ось гомін збільшує їх міць,
І вже розкочений летить
Та розбиває зелень чола
Громохкий вал, що пада ниць.
Гуркоче гравій гнів навколо.—
Камінні жорна крутить млин.
Склоняється молочним чубом піна
Під саме черево тих скель,
А потім гопки скаче
По них ізверху бігом.
Бурун бере даниною покору
З уламків каменю і скель.
Гарячі скелі, скупані водою,
Димляться парою, немов горять.
Їх дим покірною ходою
Пішов під мертвий кіпарисний ряд,
Що став на варті до спокою,
Де сухо коники бренять.

ГОРДІ СТИХІЇ

Згори полляв потоки ураган,
Аж кіпариси ходять рибами тугими.
Немов овечі жирні курдюки
Хитаються й здригають кіпариси.
За гори зачепились кошла хмар,
Нависли аж над море тяжким краєм;
А звідти,
З темносиніх ясен їх
Вирізується зуб кругленький, золотавий,
Наш ясний місяць.
Запустувала в небі ніч,
Немов дитина невгамовна,
Що буйно кидає пучками рученят
І патлочками смикає—не хоче спати.
Од того й море десь
Валами гнів басує,
І розрух хвиль
Із шумом лісу в'яже.

А там по обрію, мов голка золота,
Лягла на воду місячна смужка,
Що виростає й коле виднокруг
Ген-ген за Аю-Дагом
Тим гострієм кінцевим.
І радість шириться,
Що я живу, дивлюсь,
Стихії гордії,
В лице вам.

ІСКРИ МОРЯ

В барханнім полі зрілий місяць
Стоїть і снить холодний сон.
Вода безмежним віялом світляним
Так сміливо одкреслює од ночі довгий обрій.
А звідти йде до мене сяйний сектор,
Врізається під ноги в самий беріг,
І тут хлюпощеться у хвилях з баговінням.
Далі, між каменем, дивись,
В смоляній темноті води морської
Спалахують великі іскри
Швидким і хаотичним строєм,
Немов зо dna вискакують проривом.
Все більша й ллється злотна злива,
Аж поки сніп пахучий
Яблук огневих
Не бризне в утлий беріг з хвилі—
Тоді новий посипле вилив
По ряботинні сяйний круг.

М'ЯЗИ ВОДИ

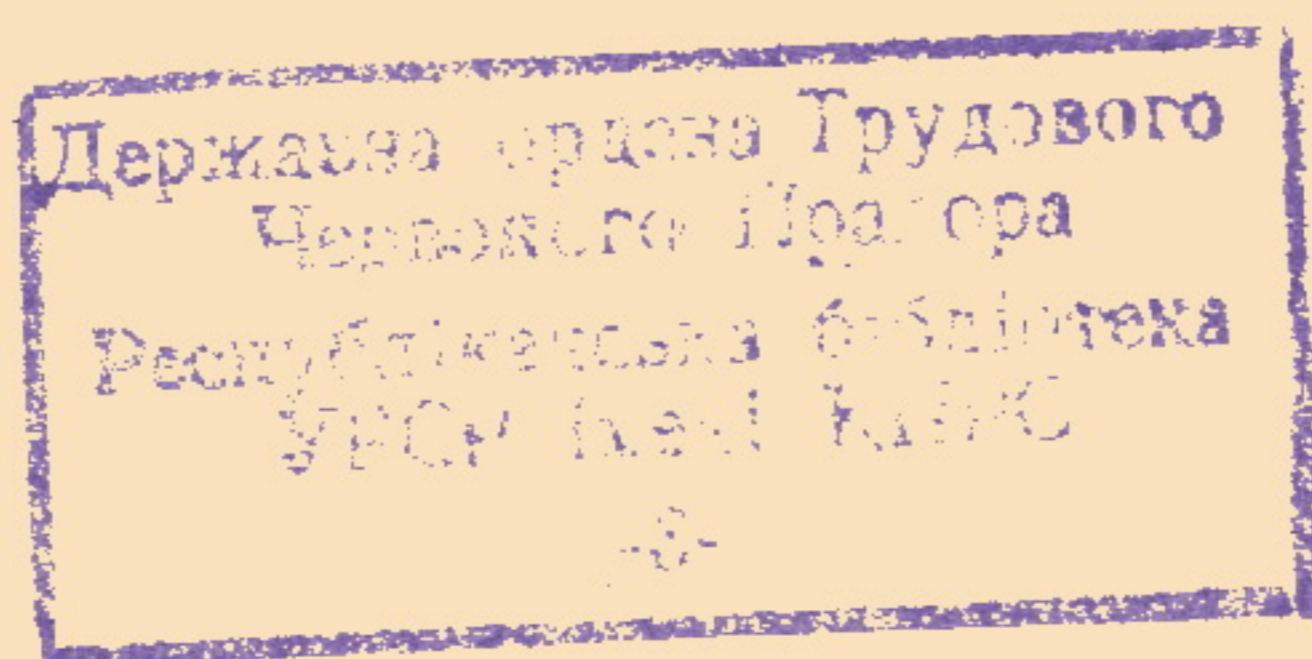
Немов тугії м'язи
Переливаються під кожею води—
Проходять хвилі, вкриті ряботинням.
Мов велетенські м'язи,
Що надимаються і ходять
Під кожею поверхні водяної,
Знімаючи широкі хвилі м'яким ритмом,
Аж шкіра водяна
Все рухається й ходить
Повільно і спокійно
У тій безмежній праці,—
Так без натуги грає море,
Щоб там, на березі, могутнім хльоском
Зривати скелі піною яркою,
І кидати під ноги в грайний лоскіт
Хваткою з розмахом рукою.

ЗВУКИ ПРИБОЮ

Вали чергують мутне божевілля
Звуками різними в гальці і гравію,
Свистом, шипінням і цукряним гамором:
Як осінній вітер в ковилі,
Як юга в телефонних дротах,
Мов сотні решет підсівають ячмінь,
Мов град по блясі, вихорем оддертій.
Фиркає вал, ухопивши повітря,
Мордою в піні скажено лютує,
Землю рогами дере.
Білу рощину млинців
Розливає море по пляжу—
Гнівню шкварчить його сковородка масна.
Звуки галопом несе аж під парк
Тяжкий рокот прибою.
Дерева одбивають луною
Попелясті жмути того шуму.
Їх говірка сипко у листі лящить,
Наче вітер розбуркує шелест,—
А тополя й листком не чечеркне.
Безупинно на беріг ідуть буруни.
Спотикаються вали на задиханий поспіх.
Піна біла сміється й рида.
Все гуде та рокоче їх дика гряда
І далеко по гальці
Розстеля бліду постіль.

ПІНА

Запінені вали метушаться і підбігають
До чола спітнілих скель.
Піна на вітрі,
Мов цікава біла гуска,
Витягає довгу шию з зеленої хвилі уверх—
Хоче заглянуть на скелю;
Потім, побачивши—враз
Здіймається з криком на крила,
І з широким розмахом білого галасу—
Перелітає...

СУПЕРЕЧКА

Під вечір море—венеціянське скло,
Блідую райдугу переливає в хвилях.
Як у голубки шия перемінна,
Переливається вода.
Розтоплений на рідке перламутр
Тече повільно під вечірнім сяйвом,
Мов по воді пустили олінафту—
І знову смуги райдуги дзвенять покірно,
То ллються, плещучи, під синій небокрай,
То сперечаються із небом мовчазливим,
Де тихі пави розцвілись.
Завзяті фарби—гамором під баню.
В ній легкий невод хмара затягла,
Щоб наловити злотних рибок.
Мов духи. вимріяні раєм,
На крилах трипотять хмарки,
Що хочуть сісти ген на гори,—
А поки—кружаться, пливуть
На край бузковими тілами.
І контур гір замріяно устав
М'якеньким фіялковим сиром...
Ось тухне сяйво—ніч ступа,
Керею зоряну пославши.
І морда місяця тупа
Виходить з моря як і завше.

ПЕРЕМОГА

Кривулькою вогневою,
Мов біг електро-іскри,
Чи захололим рухом блискавки німої,
Зажеврівся од схованого сонця
Край невидимої в заграві хмари.
Півні, мабуть із переляку.
Так переконуюче вкрик співають
Привіт до саява смілих парусів.
Рішучий світла льот
Розворушив,
Поруйнував туманів купи,
Що нагромадились на морі в далині.
Ускочив Геліоса бик в перловий купіль—
І бризки піняві огнями йдуть
На бездоганний моря путь
Що стелеться під Аю-Даг зелено-сірим горем.
В жалю зідхає море
І не знає міри,
Щоб поховати власний, ранній біль,
Бо хвилі плещуть звідусіль
На смілі сонячні заміри.

Та надарма.
Благання з днів старої віри
Не підіймуть вже ночі голосів.
Співає сяйво перемогу,
Прославши полум'ям дорогу
Од нас у дальній, зрілий край
Через непевний моря плай.

ПІНИСТІ ДЕРЕВА

Гул валами важко йде,
Вітер вигнаний гуляє—
Масляниста, синя димка:
Маслянисто-вогкий пил.
Вал крутошний, на каменя спотикнувшись,
Підривом вдаряє уверх,
Та й осідає звільна донизу,
Одходячи вбік за вітром.
І білі в неможливу яскравість
Од того віяла дерев
На скелях пишно розцвітають:
Розвітреної пini
Снігові дерева.

НАД ГОЛОВОЮ СОНЦЕ

Над головою в мене стало сонце,
Мов велетенський жовтий квіт
Зацвів на льонному обшарі
Пливкої неба блекоти.
Од того тінь моя пірнула в море—
Я на човні співаючи стою.
Водяне сяєво стягається до тіни
Та купчиться круг марева моєї голови.
Що легким подихом обвіяна із моря.
І тінь моя, занурившись у воду,
В ту яблучну і ясно-плинну муть,
Стяга проміння світлу поволоку.
Тоді велике, зеленчасте око
Примруженим і тьмяним чоловічком
На мене дивиться з мутного саява дна.
В молочно-синій глибині,
Як дивний, зрілий плід кульбаби,
Пливе під човном саяний круг.
А білий ялик—скромний човен—
Грудьми натиснув саяну рідину,
Та й коливгється зибком веселим
Під плюскотом слухняних весел.
Пливу до миса Плаки,
Що глибоко осів
Опуклими гранітами

На ложі предвавіку
В могутнім обсягу блакитної води.
По чолу миса, наче зморшки,
Застиглими патьоками біжать
Далеких катастроф шари пориті,
Де скам'янів патлатий жах.
Вогонь землі поклав ці плити
Тут, на гранітових крижах.

ВІТРИЛО

Косе вітрило в далі моря
З рішучо-загнутим кінцем—
Пером біластої якоїсь риби,
Все йде, одкинувшись назад,
Понад завзятим ритмом хвилі.
А то немов розкинуте крило
Якогось демона чудного,
Що з льоту в море занурив
І тоне там у судорогах смертних,
Тільки воно отерплим рухом
Ще сіпається над прибоем.
Так у баюрі втоплений метелик
Ще намагається крихке підвести тільце.
Ще тріпається й воду розгортає
Та б'є поверхню змученим крилом.

ТИХІЙ ПРИБІЙ

Прибій розлогих хвиль у морі голубім
Круг каменів мотає кокони із піни.
Три білі кокони, м'які і кучеряві,
Округ почвар камінних, посірілих,
Що куклитись до місця приросли
На тому свіжому, блакитному листові:
Затока моря листом шелестить.
А збоку ген над берегом упертим
Орел, привішений до неба, весь затих;
То замотає вверх забутими в повітрі крильми,—
То висить знов, чекаючи чогось.

КОЛІР МОРЯ

Сьогодні море, мов льонний лан в цвіту,
Під вітром тихим і лагідним
Бреніло вогкою блакиттю
В далекий, сумний небокрай.

ІРЖАВИЙ КАМІНЬ.

Камінь поіржавів у воді,
Надів змокрілі жабра рудої цвілі,
Накрився шапкою хисткого баговіння,
Та й рибним запахом дихтить у беріг сірий,
І наступи несе солоної гризоти
На кіпарисний дух смільний.

М А З О К

На синім морі легка піна хвиль,—
Мов білі гуси по широчині розплилися;
Хитаються собі та запливають аж за обрій.

ПАЛКЕ БАЖАННЯ

Світанок хворіє на світі.
Зеленкувато-жовте небо—
Зеленкувато-сіре море.
Знеможена у далені блакитна просторінь
Живе і не живе—крізь непритомність дише.
А з-поміж неба і води
Кільчастим тулубом із шишаками
З забутим ящера хвостом,
Дракон, надівши шик безладний,
Край моря далі лізе в напад,—
Це гори в синім тумані
На легкім доранковім тлі
Хребет рисують в твердих формах.
У другий бік, де обрій занепав,
Туман, як стеля безкордонна,
Підводиться із тихої рівнини вод—
! в тому низькому без краю коридорі
Ще мла і світло боряться як браття.
То ось підводиться палке бажання сонця.
Спочатку червоніє соромом лице,
І хмар сумніви темносизі
Його то вищерблять, то зовсім десь затруть.
Але бажання рине догори.
Бажання вже палає жовтим колом.
І проміні з ярих рєзколин

Гігантами пасатими прожекторів
По небу переможно водять усом.
Вони поставили свою категоричну волю,
Ввірвавшись сміливо у хаос хмар.
Вже сонце в море дише яро,
Вже смуга золота по морю простяглась,
Мов хвіст вогневої ракети.
А сонце—вгору.—вище страсть,—
Не зупинить жадоби—дè-там!
Воно засмаглими ричить устами,
Аж чайки криками нестями
Вітають похід перемог.
Комашка чорна хитрий лоб
До нього чепурить з вогню граната
І жде, як буде громихати
Його потужньо-гойний хід.
Лишень од моря шум покірний,
Утомно гаснучи у млявих трісках в гальці.
Перебирає й далі кожну в пальцях,
З долонь беручи берегів.

ЗАПИТИ СИНА

— Тату, скажи,
Чи то правда, що зорі вмиваються в морі?
Ось глянь: тільки-що зірка вийшла з морської
купелі.

Певно од того й край моря світліє,
Що зоряні милини в ньому zostались?
Бачиш?—он сяєво моря світиться тихо,
Мов світлячок, що під кущиком гасне.
Тату, там, певно,
Ціле рядно світлячків?

— Ні, сину,
То світло Чумацького Шляху,
Що ген через небо як дим переп'явся,
Глянуло в моря дзеркальні глибини,
Та й засвітило його—тихо ковзнувши:
Відбилось у ньому,
А проміні кинуло в очка твої.

— Тату,
А онде у темряві чорній,
Що причаїлась у нашій затоці,
Там, де мис Плака тяжкою мордою,
Наче пущисько з проваленим носом,
Зорі у морі виловлює вічно—
Певне то він їх так чавкає смачно,

Що аж—прислухайся—чути до нас?
То він так дише і чохає, правда?

— Ні, то дельфіни проходять поверху,
Ловлять повітря за подихом тяжким
І знову пірнають під воду...

— Е-е, ти не цікаво розказуєш, тату,
Все ти береш і мені розбиваєш.
Видно, ти зовсім нічого не знаєш,
І казки про зорі складати не в силі.

— Сину мій славний,
Не мчися за примхою.
Правда зерниста—буйніша за казку.
Дійсність і мрію метку вигріває:
Казка над правдою—опар над морем.

НІЧ НА МОРІ

Ганнусі Лукіяненко

Світлячком пароплав поблукав
По пучині туманного моря,
Мов свідомости ясний огник
У могутній задусі наркозу.

Тиха ніч наточила імли
І, вагітна сльозами, замовкла—
Ані шерхне ні голос, ні сплеск
На полянах німої пустелі.

Як хотілося-б тоскну імлу
Світлячком свого серця пролізти,
Щоб хоч згадку любови лишить
Серед хлюпкого людського моря!

О, повстанча сило моя,
Ти живишся вогнями любови!
Мое слово, що й смертю грозить,—
За людськеє майбуття боліє.

ФІЯЛКОВІ НАГРОМАДЖЕННЯ

СХІДНЄ

Місяця злотна колиска спускається з неба.
Ось уже висить над купами саду,
Що темним масивом упав на долину.
Ось молодик на гори сідає, що банями сходять:
Вже настромився на верховину—
Стала гора злоторогим мечетом,
Темні шпичасті округ кіпариси—
За мінаретів.
Між Лю-Дагом і Плакою-мисом
Смуги води, мов сріблянії струни цимбалів,
Мірно бренять металевим курлюканням тонів—
Їх музика лине з обрію в беріг.
Край берега фарби рокочуть басами:
Там хвилі вібрують на мідяних струнах.
Сонце заходить.
Вечір погаснув.
Мідяне сяйво поллялось у море.
Місяць за сонцем, як думка за щастям,
Тихо потягся ховатись за гори.
Бик однорогий лоба наставив,
Де молодик упирається в обрій.
Зараз іклом золотим обернувся,
Потім мов паросток гір прозябає.
Раптом погасла злотистая крапка—
І темінь густа зсувається плаєм.

ВИСТАВА

З долини-хмара—з-поміж гір
Ударила рожевим протуберанцем в блиск емалі,
Щоб там вгорі порозтікався верх,
Пронизаний гарячим стрілом сонця.
А поруч хмарок розривная тканьь,
Як вовче зілля, в закрутках полізла—
Розтягується й нітиться у затишку фіялок,
Що ними обернувся камінь гір.
Туманів смуги, мов ліяни,
Так виганясто поплелися вгору,—
Уже підносять руки через край Яйли,
Благаючи у присмерків хоч клаптя сяйва.
Як виноградні памолодки, плутаються й блякнуть
Бліді зіллячки туману,
Бо роз'їдає вечір тіло їх плохе,
Немов потужня гризота.
І в той туман росою опада
На схили в м'якість перламутрів.
Ще матовими барвами міниться даль землі,
Ще море, як голубка,
Турличе блисками своєї шиї,
Бо натяки од райдуги заночували,—
А небо з легкістю перебирає знов
Всю невловиму ніжність переходів.
У створках обрієвих неба та землі

Могутній бенкет фарб і переливів,
Як у виставі бенефісній,
Гремить в-останнє з-за гір.
Закінчено виставу—
І раптом
Швидко
Гасять світло дня.
Раз-раз, — і засвітились зорі.
А кіпариси, як сосульки темні,
Привішені на цвяхи золотих зірок,
На невидимих ниточках, мов струнах,
Здається—бомбляхами ходять і бренять
Та тихо дзвонять у смерковій стумі.

НОВІ ЕМОЦІЇ

На Аю-Дагові гладенька шапка білого гриба,
Що велетнем на узбережжі виріс—
Смачна і пухка хмара піднялась:
Гора тужавим корінем грибові.
А знизу рокотом кур'єрського експресу,
Що наближається до станції через ліси і гори,
Шумує море і говорить
Тим клетком під шапку до гриба.
Так звуками нових емоцій
Говорить нам нова доба.

ПІСЛЯ ПЛАЧУ

Гора, мов юна наречена,
Зросила очиці перловими сльозами,
А ніжний тюль хмарок на ясній голові
Наміткою пушіє на свіжім подощовім небі.

ЧУДИЛА ХМАР

Коралові чудила в небі на кониках хмаринок
Що в сизо-аспідні вітри на очах переходять
А далі складки, зябра, та луска боків
рожево-синіх,—
Мов риби заплили в вечірній небокрай;
За ними велетень дракон до моря лізе пити.

СХІДНІЙ РАНОК

Легким зідханням
Підвелась заграва.
Ранок прозорими крильми сходу
В небі, що поблякло чорнушковим цвітом,—
В замутненій блакиті
Злотистий пил розвіяв.
Він смілим рухом із-за гір
На струнну павутину схованого сонця
Розкидані туману клапті ниже.
Вже сонце десь лаштується на вихід
Із тихих зоряних покоїв,
І звуки перші подає
Протяжним співом труб світляних...
Як заспана татарка молода,
Сідає на постелю моря
Зоря чорнява,
І пучками рожевими хмарок
Примхливо так—он протирає очка.
А ніготки її кругленькі,
Накрашені червоно наче Байрам,
Що раннії черешні,
Солодким соком сяють.
Пружава сила піднялась—
Спалахло сонце
Пристрастю яркою,

Розкинуло сорочку
Одвертою рукою —
І тільки води грайний блиск
Од його ніг несуть прибоєм.
Та світляка багряна в'язь
Спадає з тіла молоді...

ЕКСТАЗ ПРИРОДИ

Цикади мелодійну тарахкавню точать,
Сонце лє беззвучні каскади тепла,
І брильянтові смолки.
Що різними огнями прозорість надихають,
Світяться тихо з кедрів ливанських,
Наче крізь радісні сльози екстаз.
Привітная черешня пригорщі червоні
Тягне до мене по синій емалі.
Її зелені руки розгортають галяви,
Де в рожевій димці гори бренять.
Кривулькою—верхами
Їх лінії побігли
Перехопити обрій,
Що море провело.
А де бузковий смуток
На ті гори пада,—
Там хмарки кругленькі,
Мов зідхання їх.

В КРИМУ

Правутичко моя
Українська,
Ти рожевим цвітом дзвониш
В тих перлових краях.

У перлових краях,
В полуденних краях,—
Чи ти згадуєш, блуканко,
Де сестричка твоя?

МАТЕРІЯ

МЕДУЗА - АКТИНІЯ

Прозорий студінь, мов насіння людське,
Тремтить одірваний од хисткої стихії,
Що голубим мусліновим покровом
Ритмічно укладається на пружні хвилі.
Морська вода ласкаво обнімає
Той первозданний смак стихій—
Медузу з рідкого кришталю.
Вона в димочок холоду свого
Вбирає неба опалові блиски
Та кришить проміні на бризки,
Що сонце шле в її кришталь.
В воді пливе мов блюдце шкляне,
Хитає знизу щупальці недужні
Своїх безвільних коливань.
То в чашку згорне край зів'ялий,
То гриб прозорий голову згинає
На свій важкий і змінний хрест
І так, мов думка, пропливає.
То тверда, мов прозора грудь
У юнки ніжної, опуклиться і грає.
Тонке мережево прожилків фіялкових
В медузнім студні рухає життям;
Пересилає бліді соки
До примітивних клітинок.
Медуза слинить, як дитина,

В моїх вібруючих руках.
Чи в її трепетному тілі
Смутна свідомість виника?
Чи світовий, великий розум
Її хоч подихом торкнув?
Чи що приймає та істота,
Що криє вічну таїну?
В криштальному первоти драглецеві
Ламається і кришиться яскравий промінь днів
Мов мужня сила в млі любовній.
Дробиться іскрами в вінцевому хресті
Її алмазних, захололих соків
Могутній сонячний каскад.
Небрежний палець мій
Поранив ткани її холодну...
Рана без болю, а чи біль тоскнотний?
Приймає, чи не зна, де смертний перехід?

Чи може тільки я,
Прибитий скельним гнітом,
Очікую хвилин розпаду
Свідомості моєї,
Прикутий силою природи
До свого вічного терпіння—божевілля,
Я—чоловік,
Та верховенна частка
Усіх живих і прорісних творінь:
Медуз, слонів і тощих мочок моху,
Всіх атомів, що несвідомі себе,
Свого міцного дзигу електронів?
Чого в терпінні смертному тоскнію?
В моїй корі мізковій—
Прямій рідні медузам,

В моїй корі поритій,
Мов прибережний камінь,
Те освідомлення, до безуму високе
За міріяди тоскних днів і меж
Нарешті висунулось повне сили.
Те освідомлення себе самого світом,
Що його прагнули глухі і темні сили,
Нарешті вилилось у створі чоловіка,
Щоб далі він страждав
І бився через смерть.

СТУПЕНІ

Далека сестро по природі,
Медузо млявих коливань!
Твоя жива, холодна ткания—
Рощина перша животворчих соків.
Як перший гомін рефлекторних рухів,
Ти тихо в заводі пливеш.
Ти перший сон глибокого хотіння
Рухомих сил, енергії землі,
Проходиш в лоні світовому,
Сама породження його.
Які ускладнення рефлексів наростають
На той первісний життєдайний ґрунт,
Щоб аж піднятись до етеру мислів,
До гострих смаків почувань!

КРИСТАЛ ЖИВОГО

Студень життя первозданно-новий
Викристалізовує форми доцільні,
Шукає кристалів своєї породи,
Щоб перейти з них на зоряну грань,
Там,—

Де жінка божественним тілом блискає,
Втілена форма найвищих хотінь.
Тіло тремтяче, живе і могутнє,
Труйне диханням млосних ароматів—
Найвища ступінь розвою матерій—
Надмірну красу являє собою.
Жінка поглянула, повна любови,
Сочним кристалом щирого всесвіту,
В дивних опуклостях груді тугої,
Стегон співучих, в очей поволоці
Втілила лінії круглі й покаті,
Що здавна блукали в півкулях актиній—
Первісних кристалах живої природи.

БУНТ МАТЕРІЇ

Клітина животворча матерії тугої,
Що ускладнила неясне своє хотіння,
У віддаль одійшла в такую далечінь,
Що звідти в силі споглядати
Той згусток, звідки виникла сама,
Що уясня собі свою глибоку сутність
І промінь кидає в бездонну сивину,
Куди спускаються глухі ступені,
До клітки кволої медуз—
У той сирий і первозданний студень.
Клітина мозку чоловіка—
Та верховина, де маяк світляний
Сліпучі смуги проміння пускає
І бачить, що вони проткнули
Голками гострого проміння.
Тремтять, мої клітини,
Поки яркі процеси
В хемічних руках ваших не погасли.
Хапайте, всмоктуйте великую свідомість,
Тремтять пожадлигим пізнанням
На весь солодкий всесвіт.
Він висунув вас тут представниками
Своїх великих механічних сил.
Але розкол матерії повстав такий великий,
Що вже мої клітини роблять опір.

Не хочуть покорятись насильницьким велінням,
Що зверху накладає
Стихії лад нечулий.
І біль мене терзає там,
Де розпад смертний
Перетинає жахом споглядання.
Шукаю опору тобі, глуха природо,
В твоїх сліпих і тяжких постановах,
У безсумлінних, як хід математичний,
Сторонніх і потужних, як падіння скелі.
В мені одвічний геній Люцифера
Повстав проти законів,
Що творять—не жаліють,
Лишень з чужими планами погоджена
будова,
Лишень свої холодні плани
Приймає на увагу космос первозданний.
Створивши, запитав мене,—чого я хочу?
Безсмертя хочу!
Вічно споглядати,
Впливати всі красоти барв і тонів,
Живеє рухання істот,
І хвильний біг, і ропоти бурунів,
І блискавок обійми полохливі,
Що потрясають очі
І випікають серце,
І милої моєї тьмяну повінь
В замутнених любов'ю очах—
Ось чого хочу, до безумства хочу!
Я хочу вічно, безроздільно жити!

КРИСТАЛИ СЛОВА

К В І Т И

Ой, люблю-ж я, квіти, вас—
Сонячнії сльози,—
Вашим димом запашним
Туманіє розум.

Конвалія біло снить
На брильянти—росу.
Напряду я суму нить
В чулу туберозу.

І коли яріє сад
І троянда мліє,
Я й не бачу як летять
Роки молодії.

Нехай смерти чорний пес
Іклом білим грозить—
Серед квітів мила десь
Мою квітку носить.

Голос квітів—то приязнь
Гордої природи,—
То тонка та вічна в'язь
Живучого роду.

І де квіти—никне смерть
Та її погрози:
*Vivant omnes virgines
Faciles, formosae!*

ЕРОТИЧНИЙ СПОЛОХ

Людмилі Трофимовській

Білим вінчиком магнолія накрилась,
Пелюстки невинними руками
Просять їх любити й не займати,
І благаючи слізьми запахів плачуть.

Велетенська квітка білим плаєм
Розляглась на глянсuvatім листі.
Вогкі ткані мов сукна тонкого
Ритовинами жилок побрались.

На білявих грудях молодої,
Увінчаної спрагою і коханням,
Рожеватий крем живого тіла
Ледве чутним проступає тоном.

Наче тіло ніжне і тужаве
Віддає, не знаючи для кого—
Геть розкинула в жадобі білі ноги
Показати очам таємницю сполу.

Розкриваючи без сорому своє хотіння,
І в мені підводить огненосний гамір,
Роздуває еротичний сполох
У крові моїй білявими ногами.

Доторкнись до неї---то іржа болюча,
Мов проказа бура, її вкриє тіло.
За надмірно-хворобливу пристрасть
Вона болями й тоскою платить.

А краса стискається і бухне
В її персах—пупляху тугому,
Щоб чекання млосне розірвати
У могутній ароматний заклик.

І в потокові тому труйному
Упаде на постіль голова безсила,
І уродиться продовженого роду
Насінньова зав'язь—ціль природи.

ДО ХАФИЗА

І вина давай на втіху серцю,
Знову й знову, ще та й ще.
Як вина не будемо вживати,
То в житті не матимем відради.
Нумо, вип'єм за вдоров'я любки,
Знову й знову, ще та й ще.

(Хафиз. Газель. Переклав
А. Кримський)

Гей, Хафизе мудрий.
Через далі часу
Я тобі гукаю:
— Щось ти загулявся!

Не зійду з тобою
В ногу я за питвом,
Хоч як ти шаную
Я любовні битви.

Як вип'єш мускату—
Соловіють очі:
Я-ж кожну секунду
Свідоміти хочу,

Щоб бритвою сірі—
Різали простори
Щоб чували вуха
Як трава говорить,

Як тиха берізка
Над пашистим кміном
Парашюти зносить,
Мов над лісом піній.

Я також радію
Укупі з тобою,
Що впиваю хвилі
Радісного бою;

Коли моя мила
До мене зубами
Блискає зі сміхом,
Мов журчить фуганок.

Але я радію
Не крізь винні очі,—
Я тоді веселий,
Як сльози лоскочуть;

Як сльози блискають
Од гострих прийманнів,
Коли мислі дужі,
Мов гори туманні,

Мов клуби туману
Повагом проходять,
А радість у серці
Веде хороводи.

Бо крізь говір моря
Радіо співає,
Бо авто рокоче
Кучерявим гаєм.

Бо нарід убогий
Прокинувся зо сну
І встає на ноги
Всесвітнього росту.

ЦВІТ МАГНОЛІЇ

Білі долоні магнолій
Віють труйним ароматом.
Хрупкеє тіло їх волі
Просить тепер не займати,
Щоб не зривати благання
Ще недозрілої страсти,
Соків гарячих не брати
В спеку вогнів пазюрастих.

Свіжа немов наречена
Прагне гарячого сполу,
Тільки незаймані мрії
Ще полохливі до болю.

Дужа хвилина прорветься.
Вигнуте тіло спрагою
Кине назустріч їм серце
Повне офіри і болю.

І, безсоромна до краю.
Груди біляві підставить:
Нате, беріть неминуче,
Рвіте мій солод устами.

І, безсоромна без міри,
Жестом невинно - одвертим
Прийме те пергу плодіння—
Зірве запону смерти.

КЕДРОВИЙ САРКОФАГ

Кедрова шишка—лускуватий панцер,—
Мов мавританський стиль перейняла із
бань.

Спіралями уперехрест по ній пішли оздоби.
Вона вся повна насінних саркофагів,
Що в них за дерев'яним круглим боком,
В сорочці жовтій, півпрозорій,
Лежить біляве тільце зернове.
Воно, мов та червайка в коконі живому,
Смілне життя своє
Сховало на часок.

ФІЛОСОФ ІВЛІАН

На гзимсі тихого каміну
Уламок мармуру стоїть.
Що ти несеш чарівна глино
З далеких тисяч шарих літ?
Немає голови. Лишень запалі груди
Нотують тіла життєвий тягар.
А молодий чи старець в мармуру захові
Камінну тогу цю носив?
Ніхто міцну певність не положить.
Роз'їдений настирливою кислотою днів,
Під бюстом кутуля латинський напис—
„Філософ Клавдій Івліан“.
Коли життя він перетяє:
У цвіті сили, чи загаслий геній?—
Мовчить уламок мармуру, як смерть.
Може й моїх кілька живих рядочків
За десять сотень похапливих літ
Лишаться так одірваним шматочком
колись живого,
Сьогодні струменем текучого чуття,
Злютованого в нероздільних переходах,
Як звук з повітрям, світло із вогнем,
З потужними суспільними шарами.
Може й моє ім'я засохне на росткові,
Що доброю травою з мого серця виріс.

А може час полотником лінивим
Зірве його і кине з періями?
Щасливий Івліан: тебе таки згадав я,
За мною тисячі повторять журним ехом.
А ім'я „Валер'ян“ чи проголосить мармур
Нащадкам дальнім, що прибудуть?
Годі! Як ти незримо десь—та просотався
До наших невідомих днів
Крізь ті передавальні звена людські,
Що твої мислі стукіт мовчазний
Пронесли з роду в рід, у масі розтворивши
Між крапок чуйних мислярів,—
Так я, розтворений в могутніх лавах,
Нехай хоч безіменний, вічно проживу
До самих крайніх людських гранів:
Енергія творців не пропадає даром.
Таки пройду, розсіяний всесвітнім колективом,
Може й незнаний, як луна в горах.

НАРОДЖЕННЯ ПОЕТА

Заперечення Лермонтову

Східня фантазія

Коли місячна золота колиска
Тихо гойдається в небі,
Почеплена на гвіздочку зорі—
Там засипає під коліскову пісню зоряної
  сили
Маленьке дитячко.
І в осіяному сонові його тільце меншає
  й меншає,
Як білий крилатий човен,
Що пішов на край синього моря.
Тоді те світле дитя
Стає найтоншою гаметою,
З тільцем легшим, як зідхання пташки,
Коли її милий не прилітає довго на гніздо.
Та пилюжинка життя
Спускається на тонкій, злотній павутині
  місячного проміння
На тиху землю.
І коли промінь із нею ковзне,
Засвітившись в очах чарівної дівчини,
Що сидить чутко край вікна—
Та чудова матерія западає їй в лоно.

Тоді дівчина зідхає, як пташка,
Коли її милий не прилітає довго на гніздо.
А промінь, пустивши росток у таємну
безодню її лона,

Там спить—чекає,
Аж поки його не розбудить мужський
вібріон.

Дівчина тоді одкидає голову, оддаючи
милому свою трепетну шию:
Вона приготувала мужові м'який цілунок
і найтепліший куточок для його любови.
І коли на буйній землі родиться од неї
дитя—

Воно смутно пригадує,
Як гойдалось колись на зоряних вірвечках,
Як бреніли місячні струни в покорі тихому
вітру,

Як співала йому космічна юга.
Той синок прислухається до них тоді
з раннього малку,

А струмені згаданих звуків
Передає піснями.
Люди, що здавна сами їх забули,—
Кажуть йому:
—„Ти—поет“.

О Г Л А В

ПОДИХ МОРЯ

	Стор.
Схід сонця з моря	7
Гра валів	8
Можливості	10
Горді стихії	12
Іскри моря .	14
М'язи води .	15
Звуки прибою	16
Піна	17
Зустріч сина	18
Суперечка	19
Перемога	20
Пінисті дерева	22
Над головою сонце	23
Вітрило	25
Тихий прибій	26
Колір моря	27
Іржавий камінь	28
Мазок	29
Палке бажання	30
Запити сина	32
Ніч на морі	34

II ФІЯЛКОВІ НАГРОМАДЖЕННЯ

	Стор.
Східне	37
Вистава	38
Нові емоції	40
Після плачу	41
Чудила хмар	42
Східній ранок	43
Екстаз природи	45
В Криму	46

III МАТЕРІЯ

Медуза-актинія	49
Ступені	52
Кристал живого	53
Бунт матерії	54

IV КРИСТАЛИ СЛОВА

Квіти	59
Еротичний сполох	60
До Хафиза .	62
Цвіт магнолії	65
Кедровий саркофаг	66
Філософ Івліан .	67
Народження поета	69

A

511657